

Организираны форми на обучение по български език и литература в чужбина

Сред приоритетите на Държавната агенция за българите в чужбина (ДАБЧ) още от началото на нейното създаване е съхраняването на националната идентичност на най-младото поколение българи зад граница. В специална програма за целта, актуализирана ежегодно съобразно динамиката на развитие на българските общности, са предвидени различни форми, насочени към опазването на българския език, култура и традиции. Основните направления на дейност в тази област са:

- *мониторинг* върху състоянието на българските училища в чужбина
- *подпомагане и популяризиране* на тяхната образователна и културна дейност
- *консултиране* по проблеми, свързани с основаването, финансирането и статута на образователните структури с акцент върху инициативни групи за учредяване на нови учебни звена
- *иницииране* и участие във форуми, с оглед повишаване на ефективността на образованието и разпространението на българския език и култура зад граница
- организиране на прояви, посветени на съхраняването на *националната идентичност на децата от българските общности*
- *издателска дейност* в помощ на образователната и възпитателната дейност в българските училища.

Част от дейностите на ДАБЧ се реализират в сътрудничество с други държавни институции, преди всичко с Министерството на образованието и науката (МОН) и Министерството на външните работи, както и с неправителствени организации (НПО). Средногодишно броят на инициативите и проектите, насочени към българските деца в чужбина, е около 85 – 90 като не по-малко от 10 % от тях се осъществяват в партньорство с НПО. В цялостният комплекс от мерки специално внимание се обръща на качествено обучение по български език като основен компонент на националната идентичност.

Към момента обучението по български език и литература (БЕЛ) за деца и юноши от българските общности е организирано в следните форми:

- *български училища*, основани от сънародниците ни в чужбина
- *курсове по български език*, инициирани от български организации
- обучение в рамките на *местни интеграционни програми*, предназначени за деца от чужди национални групи
- *държавни училища* в рамките на образователната система на държави с компактни български общности: Украйна, Молдова, Сърбия и Румъния;

Стартирането на НП „Роден език и култура зад граница” през 2009 г. и приемането на ПМС № 334 през м. декември 2011 г. стимулира в изключителна степен развитието на българските училища по света, доведе до рязко повишаване на техния брой, издигна равнището на преподаване в съответствие с изискванията на МОН.

Независимо от постигнатия качествен скок и досега значителна част от тях не получават, а някои и не могат да кандидатстват за средства по един от двата посочени финансови инструменти. Формулираните изисквания изключват като цяло класовете по български език, организирани и подпомагани по линия на местни интеграционни програми, курсовете по български език, посещавани също така от възрастни сънародници или чужди граждани с небългарски произход, както и образователни звена без официална регистрация, създадени от инициативни групи на родители. В ДАБЧ навяр идеята, че е необходимо да се подложи на внимателен анализ състоянието на всички образователни структури в чужбина, които към момента не получават субсидии от българската държава, разчитайки на собствени ресурси. За целта бяха изготвени анкетни карти и бе осъществено анкетно проучване сред тези звена, което да даде отговор на въпроса кои са основните проблеми, затормозяващи тяхното развитие и съответно как, съобразно компетентностите на ДАБЧ, да бъдат подпомогнати в учебния процес и в културната им дейност. Изследването на ДАБЧ вества целия спектър на обучението по БЕЛ, организирано в тези структури, и дава една по-цялостна картина на българското образование зад граница понастоящем.

Анкетата обхваща 42 български училища в 15 държави, 6 курса по български език в Аржентина, Турция и Украйна и 22 паралелки по български език, финансирани по местни програми, предназначени за интеграция на деца от чужди национални групи в Германия, Швейцария, Канада и Австралия. Общият брой на посещаващите занятията в тези структури през учебната 2013/2014 г. е 1 406 души - деца в предучилищна възраст, в началния, средния и горния курс и сравнително малко на брой възрастни представители на българските общности. Предвид горните критерии, анкетното проучване *не засяга обучението по БЕЛ в държавни училища в Украйна, Молдова, Румъния и Сърбия*, на които по-долу в изложението също е отделено внимание.

Въпросите от анкетната карта насочват към програмата, по която се води обучението, преподаваните дисциплини, седмичния брой на часовете по БЕЛ, застъпената културна дейност, подкрепата от местната власт и/или сдруженията на сънародниците от съответния регион. В свободна форма анкетираниите са имали възможност да споделят проблемите, затрудняващи организацията на учебния процес. В края на анкетната карта е формулиран въпрос „Каква подкрепа очаквате от ДАБЧ?“, независимо от обстоятелството, че с дългогодишните учебни звена отдавна е установен контакт и са реализирани редица съвместни инициативи.

Български училища в чужбина

Към м. април 2014 г. броят на българските училища зад граница е 219, от които 148 функционират на територията на Европа. Те представляват 25 % от общия брой на организационните структури, основани от сънародниците ни по света – понастоящем те са 882 в 64 държави. Най-голям е броят на училищата в САЩ (46), следван от Испания (40) и Украйна (23). Държави, в които има относително голям брой български училища, са също така Великобритания (14) и Германия (14). За сравнение, към м. септември

2009 г., когато стартира НП „Роден език и култура зад граница”, броят на неделните училища е 123, а една година по-късно – 161.

От общо 219 български училища в чужбина 20 % или 42 от тях не получават средства по един от двата финансови инструмента на МОН. Според данните от анкетата, допълнени от разговори с ръководствата на учебните звена, *основните причини са*: липсата на официална регистрация на някои места; невъзможността да се изпълнят изискванията на МОН за норматив на часовете; трудностите с намирането на кадри с подходяща педагогическа квалификация и натрупан опит; новосформираните структури се нуждаят от време за стабилизиране; в по-редки случаи респондентите не са разполагали с необходимата информация относно възможностите за получаване на средства от българската държава.

В САЩ от общо 43 български неделни училища (БНУ) 18 не получават средства по НП или ПМС 334. В Германия те са 6 от общо 13 структури, в Испания – 3, в Швейцария, Италия и Великобритания – по 2 образователни структури. Подобно е положението с училищата в Мелбърн, Копенхаген, Торонто, Доха, Амстердам, Букурещ, Прага, Херсон (Украйна), Бело Блато (Сърбия) – навсякъде по една образователна структура. Броят на записаните деца варира от 6 (най-малкото във Филадельфия) до 58 (най-голямо „Дора Габе” в Мюнхен). БЕЛ се преподават средно от 2 до 4 часа седмично, а на места в програмата са включени допълнително занятия по история и география на България. Липсва регистрация при седем от образователните звена, едно от тях функционира към българска дипломатическа мисия. Културната дейност е застъпена при повечето анкетирани училища като са сформирани детски музикални или танцови формации. Обучението се финансира от родителски такси. По изключение, някои училища разполагат с помещения, предоставени безплатно от местната власт – така е в Хайделберг, Лайпциг, Базел, Цюрих, Прага. Училище „Ал. Константинов” в Чикаго ползва модерна база на местно училище, но среща трудности при плащането на наем.

По отношение на програмата на обучение в повечето случаи стремежът на ръководствата на образователните звена е да се придържат към изискванията на МОН. На места тя е съчетана с изискванията на местната образователна система или се работи по индивидуална програма. При отговора на този въпрос ръководството на БНУ „Родина” в Сейнт Питсбърг (САЩ) отбелязва, че „програмата е адаптирана за деца, които не знаят, не говорят и не са използвали българския език за общуване”. В Копенхаген обучението е разделено на три нива. Първото равнище обхваща деца в предучилищна възраст, при които се работи с картинен речник и веднъж месечно протичат занятия по български традиции и култура. Второто включва деца от 6 до 8-годишна възраст. Децата разбират български език и работят по буква за първи клас и Роден край. Веднъж месечно изучават български традиции и култура, четене на българска приказка и драматизация. Третото ниво обхваща деца на 9-11 години, при които се работи с читанката и веднъж месечно се водят занимания по български традиции и култура, драматизация на българска народна приказка и история на

България. В трите нива са записани 30 деца, отделно функционира занималня „Калинка” с 9 деца.

Според респондентите най-често срещаните затруднения са недостигът на финансови средства и произтичащите от това обстоятелства (плащане на наеми, хонорари на преподавателите, закупуване на учебна литература), както и липсата на адаптирани учебни програми. ДАБЧ е в течение на тези проблеми и се опитва според възможностите си да реагира положително за тяхното отстраняване там, където е в състояние да го направи. През последните години приоритетно се удовлетворяват всички молби за предоставяне на учебници и учебни помагала за българските училища, които не получават средства по един от двата финансови инструмента на МОН. През 2013 г. са закупени комплекти с учебна литература за 14 български училища в чужбина. В помощ на учебния процес допълнително се предоставят българска художествена литература, занимателни игри, документални филми.

Ръководството на училището в Цюрих повдига един немаловажен проблем, формулиран като: „недостатъчна мотивация на родителите да водят децата си редовно на българско училище; не винаги са наясно как да поддържат родния си език у детето; в смесените семейства българският език не се говори в къщи”. Същевременно се забелязва търсене на нови, оригинални форми със застъпено обучение по БЕЛ. През 2013 г. в Чикаго е основано Детско студио "Телевизионери", регистрирано по местните закони. В него са записани 14 деца, които се обучават по ТВ журналистика като заниманията се провеждат на български език. Сред целите на обучението е заснемане на репортажи и документални филми, отразяващи дейността на българската общност в САЩ и Канада. Със съдействието на ДАБЧ е установено сътрудничество с български партньори на новосъздадената структура.

Курсове по български език, инициирани от български организации в чужбина с цел съхраняване на националната идентичност, култура и традиции

Те са най-малко разпространената форма, като на места в групите са записани и възрастни. Понастоящем такива курсове има в **Аржентина, Турция и Украйна**.

По инициатива на КПД „Иван Вазов” в *Аржентина* са организирани 4 групи със смесен състав - в *Буенос Айрес* и *Берисо*, в които участват 46 души. Преподава се два часа седмично български език по собствена програма, разработена на базата на учебници от Софийския и Великотърновския университет. Отделено е място за знания по история и география на България. Образователният проект на дружество „Иван Вазов” е подкрепен от българското посолство. С негова помощ е осигурена безплатно зала в университета „Кенеди” в Буенос Айрес. Обучението в Берисо е в клубните помещения на организацията.

През 2013 г. ДАБЧ подкрепи молба за организиране на обучение по български език, предназначено за деца и възрастни от семейства на турски изселници в *Ялова, Турция*. По последни данни броят на успешно завършилите е 80 души на възраст от 15

до 60 години. През лятната ваканция организаторите възнамеряват да започнат курс за малки деца с двойно гражданство. Интерес за сформирание на подобни групи е проявен също в Истанбул. Намирането на учители и на подходящи учебни материали, както и осигуряването на възнаграждение за преподавателския труд са затрудняващите този тип обучение проблеми. Според организаторите „никой никога не е мислил, че в Република Турция могат да се проведат курсове по български език”. Те отправят молба за провеждане на едномесечни опреснителни курсове в България, предназначени за преподавателите.

На мястото на Българското неделно училище към дружество „Роднина” в *гр. Запорожие, Украйна*, е сформиран курс за деца и възрастни към Запорожкия национален университет, воден от командирован от МОН преподавател. Групата наброява повече от 50 курсиста, от тях 7 са на ученическа възраст (гимназиални класове). Заниманията се провеждат два пъти седмично по 2 часа. В края на обучението Запорожкия национален университет издава сертификат за завършен езиков (лингво-културологичен) курс. Учениците посещават занятията с цел подготовка за кандидатстване в български висши училища по ПМС №103. По-голямата част от курсистите не са от български произход и изучават езика, водени от лични интереси (притежават имоти, имат намерение или вече развиват малък или среден бизнес в България и др.).

Обучение в рамките на местни интеграционни програми, предназначени за деца от чужди национални групи

Тази по-специфична форма на обучение по български език е застъпена в **Германия, Швейцария, Канада, Австралия.**

През м. септември 2013 г. в *Дуисбург, Германия*, стартира обучение по български език по инициатива на Министерството на образованието на провинция Северен Рейн-Вестфалия. Повече от 50% от записаните деца са от български ромски семейства. Назначени са две преподавателки. Финансирането е по линия на Рамкова програма на министерството за интеграция на младите хора от чужди национални групи. Сформирани са 15 групи към 8 държавни училища с над 200 деца в начален и среден курс. Обучението се води по определен тематичен план, който в началния курс включва теми като: „Природа”, „Моето семейство и аз”, „В къщи тук и там”. Има и определени изисквания по компетентностите „писане”, „разбиране на текст”, „слух”, „граматика” и речников запас. Особено много се набляга на межкултурното общуване. За по горните класове посочените теми се доразвиват, включват се допълнително национални традиции, литературни жанрове, празници. Преподавателката прави подбор на подходящите материали за всяка отделна група и по отделните теми. В 10-ти клас оценката по български език се вписва в дипломата и по желание при кандидатстване във висше училище може да замени оценката по английски, например, в случай че е по-висока. В *Лайпциг* българското училище, открито преди две години, е подкрепено от Министерството на образованието на федерална провинция Саксония по линия на специална програма за изучаването на родния език. Отпускат се средства за хонорар на учителката и се осигуряват помещения за обучение само по български език. Не се изисква представянето на учебен план. През учебната 2013/2014 година са записани 30

ученици в 3 групи от 1-ви до 11-ти клас. Свидетелствата се разписват от учителката и от председателя на родителския комитет – неформална структура, тъй като училището няма регистрация. В попълнената анкетна карта е отбелязано, че имат желание да се включат с проект в НП „Роден език и култура зад граница”.

В *Базел, Швейцария*, преподаването на български език е в рамките на програмата „Обучение по роден език и култура” (Heimatliche Sprache und Kultur – HSK) на Департамента по образованието в Базел. Тя дава възможност на деца с чужд произход да изучават родния си език в рамките на 2 до 3 часа седмично. Занятията се провеждат в държавни училища, а преподавателите след посещение на специален курс получават правото да издават сертификати с оценки на учениците. Сертификатите се прилагат към свидетелствата на учениците от държавните училища. Преподаването е съобразено с изискванията на МОН, съответно адаптирани към Рамковия план за обучение по роден език и култура. В попълнената анкетна карта ръководителката поставя следния проблем: „тъй като оценяването на езиковите знания в Швейцария става по така наречената Европейска езикова рамка, с нива А, В, С в съответните компетенции Разбиране, Говорене, Четене, Писане, за мен представлява трудност да определя някакви точни критерии за оценяване на моите ученици, поради липсата на български учебници, структурирани за съответното ниво (А, В, С) и възраст. За мен, а предполагам и за много колеги в другите европейски държави, би било от огромна полза, ако се изработят подходящи учебници за децата в чужбина, съобразени с тези европейски изисквания”. Българското училище към сдружение „Родна реч” в *Цюрих*, основано преди 10 години, средногодишно се посещава от около 20 деца. Обучението се води в две групи: от 6 до 8 години и от 9 до 11 години. Училището е включено в брошурата на швейцарското министерство на образованието, наред с училищата на другите национални групи, представени в същия град – общо 20. Това му дава редица предимства: безплатна стая в местно училище; методическа подкрепа като възможност преподавателите да посещават семинари и срещи по теми, свързани с езиковото и културно обучение на деца, растящи в многоезична/мултикултурна среда; включване на оценката по български език и литература (от втори клас нагоре) в официалните училищни свидетелства като предмет "Родна реч и култура". Въведен е тест, който се провежда в българското училище. Включването му в брошурата на швейцарското министерство осигурява информационно съдействие на държавните училища в кантона, тъй като те поемат ангажимент да съобщават за съществуването на българското училище. В случай, че броят на учениците в „Родна реч” през новата учебна година не достигне 30, училището ще отпадне от списъка и няма да може да ползва посочените предимства. Сдружението е възпрепятствано да кандидатства с проект по НП „Роден език и култура зад граница”, тъй като не може да изпълни изискванията за норматив на часовете.

В *Торонто, Канада*, са сформирани три български класа, които провеждат своето обучение по линия на Toronto District School Board (TDSB) в помещения на канадски държавни училища. За сформирането на класове по линия на тази програма е необходимо да бъдат записани поне 25 ученика на възраст от 4 до 14-годишна възраст. В момента броят на тези ученици в Торонто е 78. Основният проблем е свързан с липсата на подходящи учебници и учебни помагала. TDSB осигурява заплащането на труда на учителите, закупуването на тетрадки, моливи и копирна хартия, но не и на учебно-помощна литература. В началото на учебната година родителите плащат такса от 20 долара. Според генералното ни консулство потенциалът за разширяване на тази мрежа от български класове е голям. Българският клас в *Китчънър* е по линия на St. Louis Adult Learning Centre (SLALC), като изискването е за поне 20 ученика за

сформиране на български клас. Тъй като българският клас функционира от 2012 г., с разрешение на SLALC засега обучението се провежда с 9 ученика. В *Отава* са създадени 3 "съботни" паралелки по български език към държавно училище като учениците са на възраст от 1-ви до 12-ти клас. Гимназиалното ниво обхваща възрастовата граница от 8-ми до 12-ти клас и е поето от Френския католически борд. В училището има румънски, индийски, арабски, руски и др. съботни паралелки. Занятията за една учебна година включват 112 часа. Още в предпоследния гимназиален клас с получената оценка по български език в свидетелството учениците могат да кандидатстват в предварителния прием за университета.

В *Мелбърн, Австралия*, обучението е в рамките на държавно езиково училище (Виктория скул) за деца от различни национални групи. Училището е основано през 1935 г., а българските деца учат в него от 2005 година. Понастоящем те са 10 на брой. Седмично се преподава 3 часа български език.

Обучение по български език и литература в държавните училища в Сърбия, Румъния, Украйна и Молдова, където българските общности имат статут на национално малцинство

Тази форма на обучение по БЕЛ е застъпена в 94 държавни училища в **Украйна, Молдова, Сърбия и Румъния**. В Сърбия броят на тези училища е 18, а обучението е в рамките на 2 до 4 часа седмично. В Румъния варира от 1 до 4 часа седмично – 1 час във Винга, 3 часа в Дудещи Веки, 4 часа в Брещя, а в „Хр. Ботев” в Букурещ – от 1 до 4 часа, при това единствено в гимназиалния курс.

В Украйна и Молдова още в началото на 90-те години на 20 век се създава нормативна уредба, даваща възможност в държавните училища да се изучава национален (български) език. Това се предвижда за селищата с компактно българско население. Понастоящем в Одеска област БЕЛ се изучават като задължителни предмети от 1-ви до 11-ти клас в 39 училища. Броят на учениците от български произход е 12 000. Броят на часовете по български език е 1,5 до 2 часа от 1-ви до 9-ти клас, българска литература по 2-3 часа седмично от 9-ти до 11-ти клас. Вече повече от 20 години Одеският институт за усъвършенстване на учителите организира открита Олимпиада по български език с участие на ученици от гимназиалните класове в държавните училища. Победителят на олимпиадата от 11-ти клас има правото да бъде приет в българско висше училище без изпити. ДАБЧ ежегодно осигурява награден фонд за отличените участници. В Запорожка област, в Приморски, Бердянски и Приазовски райони, има около 30 български села. По последни данни в 15 села се изучава български език факултативно. Според Асоциацията на българите в Украйна, проблемите, с които се сблъскват училищата, са: необходимост от съставяне на учебници по български език, литература и история по изискванията на украинската образователна система, но с участие на специалисти от България (Асоциацията предлага това да се включи в Протокола за сътрудничеството на МОН на България и Украйна); недостиг на речници, българска класика и съвременна литература; нужда да се увеличи броят на командированите от МОН, България, специалисти по български език и литература, методисти, народна музика и хореография.

Обучението по роден език на представителите на българската общност в Молдова в момента се осъществява в 30 държавни средни училища, от тях 13 са бенефициенти по програмата на МОН "Роден език и култура зад граница". Общият брой на учениците, изучаващи български език през настоящата учебна година, е 5 796

във всички средни училища. Български език се преподава в целия курс на средното образование в училищата в места с компактно българско население. От 1-ви до 9-ти клас включително български език се изучава по 3 часа седмично, а от 10-ти до 12-ти клас - по три часа седмично в реална паралелка и по 4 часа седмично в хуманитарна паралелка. От 1-ви до 9-ти клас има осигурени учебници, издание на Молдовското министерство на образованието. Остава проблемът с липсата на учебници за лицейския курс на обучение - от 10-ти до 12-ти клас. Не е утвърден вече трета година учебният план по предмета "История, култура и традиции на българския народ", който може да отпадне, а учебното му съдържание да се прехвърли към други дисциплини. Поради намаляването на броя на учащите през 2012 г. в гр. Тараклия - три от общо четири средни училища в града с пълен курс на обучение до 12-ти клас са преобразувани от лицеи в гимназии. В града остава само един лицей - 4-то училище „Иван Вазов”. В началото на учебната 2013-2014 г. по същата причина в гимназии са преобразувани лицее в с. Горна Албота и с. Кайраклия, Тараклийски район. Намаляването на броя на децата в предучилищна и училищна възраст води до закриване на средни училища в малките населени места чрез трансформиране или обединяването им с други. Това ограничава изучаването на български език в системата на средното образование, може да стигне дори до прекъсване на обучението по роден език в цели райони като Кантемирски и Леовски, където българското население не е толкова компактно.

Последен от въпросите в анкетната карта е **„Каква подкрепа очаквате от ДАБЧ”**, на който ръководствата на образователните структури са отговорили в свободна форма, допълнено на някои места с препоръки. Удовлетворяването на техните нужди засяга нормалното функциониране на учебната дейност, но изисква да се обърне сериозно внимание и на културните им изяви. Защото разглеждайки въпроса за развитието на родните ни образователни структури в чужбина, никога не бива да се забравя, че те предоставят не само обучение по български език и литература, история и география на България, но и популяризират българската култура и традиции, действат като лобистки центрове. Там където липсват учредени от сънародниците ни културни сдружения, българските неделни училища със или без финансиране от България поемат функциите и на организации, обединяват общността и привличат нови приятели на нашата страна в съответния регион.

Подкрепата, потърсена от ДАБЧ, се свежда до три основни момента: информиране, популяризиране на дейността им и предоставяне на материали. Заявена е нуждата от информация относно: възможностите за кандидатстване за средства от българската държава; новостите в учебно-възпитателната дейност, както и за излезли от печат учебни помагала; настъпили промени в нормативната база, отнасящи се до образованието. Подпомагането на учебния процес изисква осигуряване на учебна литература, нагледни средства, аудио и видео касети, дидактични материали, художествена литература, снабдяване с адаптирани учебници. По специфични са интересите на детския Арт клуб в Чикаго. На тях им трябват „материали по изобразително изкуство, музика (книжки с песнички, с информация за ноти и за музикални инструменти, любопитни истории от света на музиката); по фотография (албуми или книжки с указания за фотография); по театрално изкуство (сценарии за пиески, за куклен театър и др.), както и с приказки и стихчета – съобразени с възрастовата група от 2 до 5 години”. В няколко анкетните карти (например от

училище „Ал. Константинов” в Чикаго) се търси „помощ и съдействие при организацията на гостуващи от България музикални, танцови и театрални състави”.

Държавната агенция за българите в чужбина, както е подчертано в началото на изложението, разглежда дейността, ориентирана към децата от българските общности, като съществена част от реализирането на стратегическата цел за съхраняване на националната идентичност на сънародниците ни по света. Проблемите на българското образование зад граница са във фокуса на вниманието на агенцията още от момента на създаването ѝ. По нейна инициатива през 2005 г. е организирана първата Кръгла маса: „Българските училища в чужбина: състояние, проблеми, перспективи”, превърнала се в ежегоден форум. Контактите и взаимодействията с образователните ни структури в чужбина, независимо от техния статут, година на основаване или брой на записаните в тях деца, са постоянни. Сред организиранияте всяка година инициативи важно място заемат трите конкурса, учредени от ДАБЧ за децата от българските общности по света: литературен, по изобразително изкуство и по пеене. Броят на участията досега надхвърля 10 500 деца. На административния сайт на институцията и в информационния портал „Родина” се публикуват ежегодно десетки материали, отразяващи организиранияте от българските училища в чужбина празници, посветени на родната култура, традиции и история. Предоставят се безвъзмездно учебна и художествена литература, образователни игри, електронни продукти, подкрепят се, според възможностите ни, културните изяви.

След стартирането на НП „Роден език и култура” и по-късно на ПМС № 334, учебните звена се информират и консултират по условията за кандидатстване с проект или за включването им в Списъка на българските неделни училища. Структурите, които не се субсидират от българската държава, станали обект на това анкетното проучване, се наблюдават от агенцията с повишено внимание като приоритетно се удовлетворяват нуждите им, свързани с получаване на информация или предоставяне на учебни материали. При тяхното зараждане училищата все още се намират на етап инициатива на родолюбиви българи, загрижени децата им да знаят български език, а това е първо и най-важно условие те да не загубят връзка с родината. Ето защо в такъв момент насърчителната подкрепа, оказвана от ДАБЧ, е особено ценна.

*Коянка Димитрова, директор на дирекция
„Български общности и информационна дейност” в ДАБЧ*